

การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

An Evaluation of Bachelor of Arts Program in Psychology,
Faculty of Education, Silpakorn University

กมล โพธิเย็น*

กันยารัตน์ สอาดเย็น**

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินผลหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา โดยใช้รูปแบบซีพีไอ (CIPPI Model) ในด้านสภาวะแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และผลกระทบ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนา ปรับปรุงหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา ในด้านสภาวะแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และผลกระทบ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ 1) นักศึกษาที่กำลังศึกษาในสาขาวิชาจิตวิทยา จำนวน 68 คน 2) บัณฑิตสาขาวิชาจิตวิทยา จำนวน 74 คน 3) ผู้ใช้บัณฑิตสาขาวิชาจิตวิทยา จำนวน 5 คน 4) คณาจารย์ประจำหลักสูตรและผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาจิตวิทยา จำนวน 5 คน 5) ผู้บริหารคณะศึกษาศาสตร์ จำนวน 3 คน และ 6) บุคลากรที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย พบว่า

1. การประเมินสภาวะแวดล้อมเกี่ยวกับ แผนการดำเนินงานของภาควิชา จุดอ่อน/จุดแข็งของภาควิชา ในภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก
2. การประเมินปัจจัยนำเข้าเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างและเนื้อหาสาระของหลักสูตร คุณสมบัติของผู้เรียน/การสอบคัดเลือก คุณสมบัติของคณาจารย์ที่สอน/อาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และงบประมาณในการผลิตบัณฑิต ในภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก
3. การประเมินกระบวนการเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอนของผู้สอน พฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน การฝึกประสบการณ์วิชาชีพทางจิตวิทยา การจัดการเรียนการสอน การให้บริการและการสนับสนุน การบริหารหลักสูตร และการประกันคุณภาพ ในภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

* อาจารย์ ดร.ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

** อาจารย์ ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

4. การประเมินผลผลิตเกี่ยวกับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา ร้อยละของนักศึกษาที่สำเร็จ การศึกษาตามระยะเวลาที่กำหนดในหลักสูตร และคุณลักษณะของบัณฑิต ในภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ ในระดับมาก

5. การประเมินผลกระทบเกี่ยวกับ ผลการปฏิบัติงานของบัณฑิต และความพึงพอใจของผู้ใช้ บัณฑิต ในภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

The purposes of this study aimed 1) to evaluate Bachelor of Arts Program in Psychology by CIPPI Model which including context, Context Evaluation, Input Evaluation, Process Evaluation, Product Evaluation, and Impact Evaluation 2) to study the guidelines developing and improving the Curriculum Program in Psychology which including context, Context Evaluation, Input Evaluation, Process Evaluation, Product Evaluation, and Impact Evaluation. The population were 1) 68 current students, 2) 74 graduate students, 3) 5 graduates' employers, 4) 5 department instructors and experts in the field of psychology, 5) 3 faculty executives, and 6) 5 participants. The research instruments were questionnaires and interview form. The Quantitative data were analyzed by frequency, percentage, mean ($\bar{X}$), and standard deviation (S.D.). The Qualitative data were content analysis.

The results showed that :

1. Context Evaluation: The curriculum plan, weakness and strength were in a high level.
2. Input Evaluation: The purpose of the program, the structure and content of the program, student characteristic/selective examination, instructor/adviser characteristic, physical environment, material and facilities, and budget were in a high level.
3. Process Evaluation: Instructor behavior, student behavior, practicum in psychology, teaching and learning activities, service, the curriculum management, and quality assurance in education were in a high level.
4. Product Evaluation: Learning Achievement, the percentage of graduate students, and graduate qualification were in a high level.
5. Impact Evaluation: Graduates' employers were highest level of satisfaction with graduate students.

บทนำ

มหาวิทยาลัยศิลปากรมีภารกิจหลักอยู่ 4 ประการ ได้แก่ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการทางวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ซึ่งในบรรดาภารกิจทั้ง 4 ประการนั้น การผลิตบัณฑิตถือว่าเป็นภารกิจที่มีความสำคัญที่สุด สิ่งที่มีสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการผลิตบัณฑิตเป็นอย่างยิ่งก็คือ หลักสูตรของแต่ละสาขาวิชา หลักสูตรการศึกษานั้นควรมีการประเมินผลเพื่อการปรับปรุงผลการดำเนินงานหลักสูตรของหน่วยงานอยู่เสมอ ซึ่งกลยุทธ์การประเมินผลนี้ถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญในเรื่องความเป็นเลิศในเกณฑ์คุณภาพการศึกษา (สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย 2545 : 16-17) ดังนั้นจึงพบว่าตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินคุณภาพการศึกษาในส่วนของหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร จึงกำหนดไว้ว่าให้มีการประเมินหลักสูตรอย่างน้อยทุก ๆ หนึ่งรอบของการศึกษาตามหลักสูตร และมีการนำผลการประเมินไปปรับปรุงหลักสูตร นอกจากนั้นสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษายังได้มีการกำหนดนโยบายในการส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรอุดมศึกษา พ.ศ. 2542 ไว้โดยกำหนดให้มีการติดตามประเมินผลหลักสูตรทุก 5 ปี เพื่อนำผลการประเมินไปใช้พัฒนาหลักสูตรให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการต่อไป ในส่วนของหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา ซึ่งเปิดสอนมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นมานั้น ปัจจุบันยังไม่ได้มีการประเมินผลหลักสูตรแต่ประการใด ทั้ง ๆ ที่ได้สอนมาครบ 3 ปี ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้ ประกอบกับทางคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้มีนโยบายในการปรับปรุงหลักสูตรให้เป็นไปตามข้อกำหนดของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติที่ว่าด้วยการใช้หลักสูตรครบวงจรของระยะเวลาของหลักสูตร ด้วยเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าวข้างต้น ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว ซึ่งรับผิดชอบหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา

จึงเห็นว่าเป็นความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการวิจัยประเมินผลหลักสูตรดังกล่าว เพื่อความเป็นเลิศในเกณฑ์คุณภาพการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการประเมินผลหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา (หลักสูตรใหม่) ฉบับปี พ.ศ. 2547 ซึ่งเป็นการวิจัยประเมินผล (Evaluative Research) โดยใช้รูปแบบชิปปี้ไอ (CIPPI Model) โดยประยุกต์มาจาก CIPP Model ของ Denial L. Stufflebeam ในการประเมินผลทางด้านสภาวะแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และผลกระทบ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินผลหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา ในด้านสภาวะแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และผลกระทบ
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนา ปรับปรุงหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา ในด้านสภาวะแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และผลกระทบ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ 1) นักศึกษาสาขาวิชาจิตวิทยาที่กำลังศึกษาชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 68 คน 2) บัณฑิตสาขาวิชาจิตวิทยาที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2552 และ 2553 จำนวน 74 คน 3) ผู้ใช้บัณฑิตสาขาวิชาจิตวิทยา จำนวน 5 คน 4) คณาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา และผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาจิตวิทยา จำนวน 5 คน 5) ผู้บริหารคณะศึกษาศาสตร์ ได้แก่ คณบดี รองคณบดีฝ่ายวิชาการ หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว จำนวน 3 คน 6) ผู้ทรงคุณวุฒิและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ที่มีความรู้

เกี่ยวกับหลักสูตรทางจิตวิทยา ผู้บริหารสถานฝึกงานทางจิตวิทยา ผู้ดูแลนักศึกษาจำนวน 5 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 160 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยสอบถามและสัมภาษณ์เกี่ยวกับหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา จำแนกตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้จำนวน 7 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิของสาขาวิชา ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา เป็นข้อคำถามในประเด็นเกี่ยวกับด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างและเนื้อหาสาระของหลักสูตร

ชุดที่ 2 สำหรับคณาจารย์ ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา เป็นข้อคำถามในประเด็นเกี่ยวกับด้านสภาวะแวดล้อม ได้แก่ แผนการดำเนินงานของภาควิชา จุดอ่อน/จุดแข็งของภาควิชา ด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างและเนื้อหาสาระของหลักสูตร คุณสมบัติของผู้เรียน/การสอบคัดเลือก คุณสมบัติของคณาจารย์/อาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และด้านกระบวนการ ได้แก่ การบริหารหลักสูตร

ชุดที่ 3 สำหรับบัณฑิต ประกอบด้วย แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา เป็นข้อคำถามในประเด็นเกี่ยวกับด้านสภาวะแวดล้อม ได้แก่ แผนการดำเนินงานของภาควิชา จุดอ่อน/จุดแข็งของภาควิชา ด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างและเนื้อหาสาระของหลักสูตร คุณสมบัติของผู้เรียน/การสอบคัดเลือก คุณสมบัติของคณาจารย์/อาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการ สภาพแวดล้อมทาง

กายภาพ วัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และงบประมาณในการผลิตบัณฑิต ด้านกระบวนการ ได้แก่ พฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของผู้สอน พฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน การฝึกประสบการณ์วิชาชีพทางจิตวิทยา การจัดการเรียนการสอน การให้บริการและการสนับสนุน

ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ โดยประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรจากมากที่สุด ถึงน้อยที่สุด ใช้เกณฑ์การให้คะแนน 5, 4, 3, 2, 1 ตามลำดับ

ชุดที่ 4 สำหรับ นักศึกษา ปัจจุบันประกอบด้วย แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา เป็นข้อคำถามในประเด็นเกี่ยวกับด้านสภาวะแวดล้อม ได้แก่ แผนการดำเนินงานของภาควิชา จุดอ่อน/จุดแข็งของภาควิชา ด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างและเนื้อหาสาระของหลักสูตร คุณสมบัติของผู้เรียน/การสอบคัดเลือก คุณสมบัติของคณาจารย์/อาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ วัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และงบประมาณในการผลิตบัณฑิต ด้านกระบวนการ ได้แก่ พฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของผู้สอน พฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน การฝึกประสบการณ์วิชาชีพทางจิตวิทยา การจัดการเรียนการสอน การให้บริการและการสนับสนุน

ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ โดยประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรจากมากที่สุด ถึงน้อยที่สุด ใช้เกณฑ์การให้คะแนน 5, 4, 3, 2, 1 ตามลำดับ

ชุดที่ 5 สำหรับผู้ใช้บัณฑิต ประกอบด้วยแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา เป็นข้อคำถามในประเด็นเกี่ยวกับด้านผลผลิต ได้แก่ คุณลักษณะของบัณฑิต ด้านผลกระทบ ได้แก่ ผลการปฏิบัติงานของบัณฑิต และความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิต

ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ โดยประเมินความคิดเห็นต่อคุณลักษณะและความพึงพอใจต่อบัณฑิตสาขาวิชาจิตวิทยา จากมากที่สุด ถึงน้อยที่สุด ใช้เกณฑ์การให้คะแนน 5, 4, 3, 2, 1 ตามลำดับ

ชุดที่ 6 สำหรับผู้บริหาร (คณะ) ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา เป็นข้อคำถามในประเด็นเกี่ยวกับด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และงบประมาณในการผลิตบัณฑิต และด้านกระบวนการ ได้แก่ การบริหารหลักสูตร

ชุดที่ 7 สำหรับผู้บริหารสถานฝึกงาน และผู้ดูแลนักศึกษา ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา เป็นข้อคำถามในประเด็นเกี่ยวกับด้านกระบวนการ ได้แก่ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพทางจิตวิทยา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. คณะผู้วิจัยติดต่อขอความร่วมมือจากคณาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา ผู้ทรงคุณวุฒิของสาขาวิชาจิตวิทยา ผู้บริหารคณะ ผู้บริหารสถานฝึกงานและผู้ดูแลนักศึกษา เพื่อกำหนดวันและเวลาสำหรับการสัมภาษณ์
2. คณะผู้วิจัยติดต่อขอความร่วมมือจากนักศึกษาปัจจุบัน บัณฑิต และผู้ใช้บัณฑิต เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม
3. คณะผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรตามที่ได้จำแนกไว้

การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลในการประเมินผลหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาครั้งนี้ โดยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 81.88 รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 18.12 เมื่อพิจารณาสถานภาพของผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นบัณฑิต จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 46.25 รองลงมาเป็นนักศึกษาปัจจุบัน จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 42.50 ผู้ใช้บัณฑิต และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารสถานฝึกงาน ผู้ดูแลนักศึกษา จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 3.13 คณาจารย์ และผู้บริหารคณะ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.87 และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.25

บัณฑิตส่วนใหญ่ทำงานในหน่วยงานภาคเอกชน จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 55.41 โดยหลังจากสำเร็จการศึกษาแล้ว บัณฑิตส่วนใหญ่จะศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาด้านจิตวิทยา จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 และลักษณะงานที่บัณฑิตทำอยู่ในปัจจุบันเกี่ยวข้องกับความรู้ทางจิตวิทยาโดยตรง จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 79.73

นักศึกษาปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 60.29 โดยเข้ามาศึกษาในสาขาวิชาจิตวิทยาด้วยการสอบผ่านระบบ Admission จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 67.65

ผู้ใช้บัณฑิตส่วนใหญ่ทำงานร่วมกับบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาหลังสำเร็จการศึกษาแล้ว 1 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00 โดยหน่วยงานของผู้ใช้บัณฑิตเกี่ยวข้องโดยตรงกับความรู้ทางจิตวิทยา จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00

ตอนที่ 2 การประเมินสภาวะแวดล้อม Context (C)

2.1 แผนการดำเนินงานของภาควิชา (C1) คณาจารย์เห็นว่า แผนการดำเนินงานของภาควิชามีความเหมาะสม และควรส่งเสริมให้มีการจัดโครงการเปิดรับนักศึกษาในลักษณะโครงการเปิดรับนักศึกษาเข้าศึกษาในระบบปรับตรงในลักษณะโควตาพิเศษ โครงการเปิดรับนักศึกษาเข้าศึกษาโดยให้โควตาพิเศษแก่นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางการกีฬา โครงการเปิดรับนักศึกษาเข้าศึกษาโดยให้โควตาพิเศษแก่นักเรียนในเขต 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โครงการเปิดรับนักศึกษาเข้าศึกษาในระบบ Admission โดยผ่านระบบการคัดเลือกของ สกอ. และโครงการรับนักศึกษาโอนย้ายจากคณะอื่นที่สนใจเข้าศึกษาตามเงื่อนไขที่ภาควิชากำหนด ส่วนการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่หลักสูตรของภาควิชาผ่านทางเว็บไซต์และส่งตรงไปยังสถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความจำเป็น ควรดำเนินการในลักษณะเช่นนี้ต่อไป

ความคิดเห็นของบัณฑิตและนักศึกษาปัจจุบันเกี่ยวกับแผนการดำเนินงานของภาควิชา มีความสอดคล้องกัน โดยพบว่า การที่ภาควิชามีโครงการเปิดรับนักศึกษาเข้าศึกษาในระบบ Admission โดยผ่านระบบการคัดเลือกของ สกอ. และการเปิดรับนักศึกษาเข้าศึกษาในระบบปรับตรงในลักษณะโควตาพิเศษ มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ซึ่งโครงการเปิดรับนักศึกษานี้มีเกณฑ์การพิจารณาอย่างชัดเจน และนับว่าเป็นช่องทางหลักของการเข้าศึกษาในหลักสูตร ทั้งนี้บัณฑิตและนักศึกษาปัจจุบันต่างเห็นความสำคัญของโครงการเปิดรับนักศึกษาในลักษณะนี้ รวมทั้งเห็นว่าภาควิชาควรมีแผนการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับโครงการเปิดรับนักศึกษาผ่านทางเว็บไซต์

และส่งตรงยังสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วย ส่วนโครงการรับนักศึกษาโอนย้ายจากคณะอื่นที่สนใจเข้าศึกษาตามเงื่อนไขที่ภาควิชากำหนดนั้นทั้งบัณฑิตและนักศึกษาปัจจุบันต่างเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับปานกลาง อาจเนื่องจากการโอนย้ายต้องเป็นไปตามประกาศคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ว่าด้วยเกณฑ์การโอนย้ายสังกัดคณะวิชาและเปลี่ยนสาขาวิชา ซึ่งนักศึกษาต้องมีการเตรียมตัวและวางแผนศึกษาในรายวิชาที่กำหนด โดยต้องผ่านตามเงื่อนไข ดังนั้นสัดส่วนของนักศึกษาที่เข้าศึกษาในหลักสูตรตามโครงการดังกล่าวจึงไม่มากนัก

2.2 จุดอ่อน/จุดแข็งของภาควิชา (C2) คณาจารย์เห็นว่า จุดแข็งของภาควิชา คือ การที่ภาควิชา มีการจัดการเรียนการสอนที่มีความเข้มข้นทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ชื่อเสียงของภาควิชาเป็นที่รู้จักและยอมรับของสังคมภายนอก คณาจารย์ของภาควิชา มีความแม่นยำในศาสตร์ด้านจิตวิทยา มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้นักศึกษาทำการวิจัยส่วนบุคคล มีการฝึกประสบการณ์ทางวิชาชีพจิตวิทยา เป็นการเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้แสดงศักยภาพ พัฒนาองค์ความรู้ และเป็นฐานความรู้ในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นได้เป็นอย่างดี รวมถึงมีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่สร้างความผูกพันระหว่างนักศึกษาด้วยกันเอง ๆ รุ่นพี่ ศิษย์เก่าและคณาจารย์ในภาควิชาอย่างต่อเนื่อง

สำหรับข้อเสนอแนะเพิ่มเติม คือ ในการฝึกงานทางจิตวิทยา ทางภาควิชาควรมีการชี้แจงรายละเอียดและทำความเข้าใจกับผู้บริหารสถานฝึกงาน/ผู้ดูแลนักศึกษาถึงวัตถุประสงค์ของการฝึกงาน ความรู้ ประสบการณ์ที่นักศึกษาควรได้รับ เพื่อให้เกิดความชัดเจน เป็นแนวปฏิบัติที่ดี และป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น

ความคิดเห็นของบัณฑิตและนักศึกษาปัจจุบันเกี่ยวกับจุดแข็งของภาควิชา มีความสอดคล้องกัน

โดยพบว่า คณาจารย์ของภาควิชามีความแม่นยำในศาสตร์ด้านจิตวิทยาที่รับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอน มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องด้วยคณาจารย์ในภาควิชามีความเชี่ยวชาญในแขนงต่าง ๆ ทางจิตวิทยา จึงสามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับนักศึกษาได้ในเชิงลึก ประกอบกับมีการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งให้นักศึกษาทำวิจัยส่วนบุคคล ซึ่งมีความเข้มข้นทางวิชาการ รวมถึงมีการฝึกประสบการณ์ทางวิชาชีพจิตวิทยาเพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้แสดงศักยภาพ พัฒนาองค์ความรู้ทางจิตวิทยา ให้พร้อมต่อการประกอบอาชีพในอนาคต เหล่านี้ส่งผลให้ชื่อเสียงของภาควิชาเป็นที่รู้จักและยอมรับของสังคมภายนอก ส่วนการจัดกิจกรรมเพื่อสานสัมพันธ์ระหว่างศิษย์เก่ากับคณาจารย์และนักศึกษปัจจุบันมีอยู่อย่างต่อเนื่องแล้ว

ตอนที่ 3 การประเมินปัจจัยนำเข้า

3.1 วัตถุประสงค์ของหลักสูตร (I1) ผู้ทรงคุณวุฒิและคณาจารย์เห็นว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความเหมาะสม โดยมีการมุ่งเน้นผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ ความชำนาญทางจิตวิทยาอย่างมีคุณภาพ และคุณธรรม มุ่งผลิตบัณฑิตให้สามารถค้นคว้า วิจัยพัฒนาและเชื่อมโยงองค์ความรู้ทางจิตวิทยากับศาสตร์อื่น ๆ ได้อย่างเหมาะสม และมุ่งผลิตบัณฑิตที่สามารถปฏิบัติงานทางจิตวิทยาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสรุปแล้ววัตถุประสงค์ครอบคลุมรอบด้าน

ความคิดเห็นของบัณฑิตและนักศึกษาปัจจุบันเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความสอดคล้องกัน โดยพบว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่เน้นการผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ ความชำนาญทางจิตวิทยาอย่างมีคุณภาพและคุณธรรมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ซึ่งเรื่องนี้ทุกฝ่ายตระหนักว่าเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องด้วยนักศึกษาสามารถเห็นถึงการส่งเสริมความรู้ควบคู่กับการหล่อหลอมให้มีคุณธรรมตลอดระยะเวลาของการศึกษา ซึ่งคณาจารย์ในภาควิชาได้

ปลูกฝังคุณธรรมและเป็นแบบอย่างอันดีให้กับนักศึกษา

3.2 โครงสร้างและเนื้อหาสาระของหลักสูตร (I2)

ผู้ทรงคุณวุฒิและคณาจารย์เห็นว่า โครงสร้างและเนื้อหาสาระของหลักสูตรมีความเหมาะสม โดยหลักสูตรสาขาวิชาจิตวิทยามีการแบ่งเป็นกลุ่มวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาบังคับเฉพาะสาขา (กลุ่มวิชาเอกบังคับ และกลุ่มวิชาเอกเลือก) และกลุ่มวิชาเลือกเสรี ส่วนจำนวนรายวิชาบังคับ/จำนวนรายวิชาเลือกของหลักสูตร มีความเหมาะสมดี นอกจากนั้นการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรควรเป็นในลักษณะของสาขาวิชาจิตวิทยา โดยไม่ต้องระบุสาขาย่อยทางจิตวิทยา เนื่องจากจะเป็นโอกาสให้นักศึกษาได้ศึกษาในรายวิชาต่าง ๆ ทางจิตวิทยาอย่างครอบคลุม และสามารถประกอบอาชีพได้หลากหลายขึ้นหรือหากศึกษาต่อก็สามารถศึกษาได้ในหลายแขนง

ส่วนเนื้อหาสาระในรายวิชาต่าง ๆ ของหลักสูตรนี้โดยรวมมีความเหมาะสมดี แต่อาจเพิ่มรายวิชาเกี่ยวกับการฝึกงานทางจิตวิทยาเบื้องต้น เพื่อฝึกให้นักศึกษาชั้นปีที่ 3 เกิดความพร้อมก่อนการฝึกงานจริงในชั้นปีสุดท้ายความคิดเห็นของบัณฑิตและนักศึกษาปัจจุบันเกี่ยวกับโครงสร้างและเนื้อหาสาระของหลักสูตรมีความสอดคล้องกัน โดยพบว่า ทั้งบัณฑิตและนักศึกษาปัจจุบันต่างให้ความสำคัญกับการเรียนวิชาศึกษาทั่วไป ในกลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ เมื่อพิจารณาจากกลุ่มวิชาบังคับเฉพาะสาขา พบว่า บัณฑิตเห็นว่ารายวิชาการวิจัยพฤติกรรมเบื้องต้น จิตวิทยาการทดลองเบื้องต้น สัมมนาจิตวิทยา และการฝึกงานจิตวิทยา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนนักศึกษาปัจจุบันเห็นว่ารายวิชาเทคนิคการให้การปรึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งรายวิชาเหล่านี้เป็นรายวิชาที่ส่งเสริมให้มีการฝึกปฏิบัติจริง นักศึกษาจึงเกิดความเข้าใจและสามารถประยุกต์ใช้ความรู้กับบริบทการทำงานหรือในชีวิตประจำวันได้อย่างชัดเจน สำหรับกลุ่มวิชาเลือกเสรีพบว่า รายวิชาการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อวิชาการ

และภาษาอังกฤษเพื่อการเตรียมสอบและสมัครงานนั้น บัณฑิตและนักศึกษาปัจจุบันเห็นว่ามีความจำเป็นที่ต้องศึกษา เนื่องจากมีความสำคัญต่อการศึกษาข้อมูลในเชิงวิชาการ และเป็นประโยชน์ต่อการสอบและสมัครงาน

3.3 คุณสมบัติของผู้เรียน/การสอบคัดเลือก (13) คณาจารย์เห็นว่า คุณสมบัติของผู้เรียน/การสอบคัดเลือกมีความเหมาะสม โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิ์เข้าศึกษาว่าต้องสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ประกาศนียบัตรอื่นที่กระทรวงศึกษาธิการเทียบเท่า / มีคุณสมบัติอื่น ๆ ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด ซึ่งการสอบคัดเลือกให้มีการสอบข้อเขียนและการสอบสัมภาษณ์ และมีการเปิดโอกาสให้มีการสอบคัดเลือกทั้งแบบการสอบ Admission จาก สกอ. การสอบตรง (ระบบโควตาพิเศษ) การคัดเลือกจากผู้มีความสามารถพิเศษ ด้านกีฬา การคัดเลือกจากนักเรียนในโครงการ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และเปิดโอกาสให้นักศึกษาจากคณะอื่นที่มีความสนใจต้องการเรียนทางจิตวิทยาสามารถโอนย้ายคณะเข้ามาเรียนในภาควิชาได้ แต่ต้องผ่านคุณสมบัติที่ภาควิชากำหนดไว้ (GPA ไม่ต่ำกว่า 2.75, ต้องเรียนจิตวิทยาเบื้องต้น และจิตวิทยาพัฒนาการ โดยได้คะแนนไม่ต่ำกว่า B)

บัณฑิตและนักศึกษาปัจจุบันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้เรียน/การสอบคัดเลือกว่ามีความเหมาะสมดี โดยพบว่า การที่ภาควิชามีโครงการต่างๆ เพื่อเปิดรับนักศึกษาเข้าศึกษาในหลักสูตรจัดเป็นสิ่งที่เหมาะสม อาจเนื่องด้วยเป็นการเปิดโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึง ประกอบกับในการสอบคัดเลือกควรให้มีการสอบข้อเขียนและการสอบสัมภาษณ์ เพื่อเป็นการวัดความสามารถในการเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ส่วนคุณสมบัติของผู้มีสิทธิ์เข้าศึกษาตามที่ระบุไว้ในหลักสูตรมีความเหมาะสมดีแล้ว

3.4 คุณสมบัติของคณาจารย์ที่สอน/อาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการ (14) คณาจารย์เห็นว่า คุณสมบัติ

ของคณาจารย์ที่สอน/อาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการมีความเหมาะสม โดยอาจารย์ผู้สอนมีคุณวุฒิสอดคล้องกับสาขาวิชา สัดส่วนของอาจารย์ที่ปรึกษาต่อนักศึกษาที่จัดเป็นอาจารย์ 1 คน ต่อนักศึกษาในแต่ละชั้นปี (30 – 40 คน) ของแต่ละปีการศึกษามีความเหมาะสม อาจารย์สามารถให้เวลาแก่นักศึกษาในการปรึกษางานทางวิชาการต่าง ๆ นอกชั้นเรียนได้ อาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการมีความรู้ ความสามารถในการให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา ทั้งด้านวิชาการ ปัญหาการเรียน และปัญหาส่วนตัวแก่นักศึกษาได้อย่างเหมาะสม อาจารย์ที่ปรึกษากับนักศึกษาในความดูแลมีความใกล้ชิดกันดี

บัณฑิตและนักศึกษาปัจจุบันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติของคณาจารย์ที่สอน/อาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการสอดคล้องกันว่า มีความเหมาะสมดี โดยเฉพาะมีอาจารย์ผู้สอนที่มีคุณวุฒิสอดคล้องกับสาขาวิชา จึงสามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับนักศึกษาได้เป็นอย่างดี ทำให้นักศึกษามีคุณภาพ พิจารณาได้จากข้อมูลภาวะการปฏิบัติงานของบัณฑิต รวมถึงผลการประเมินการปฏิบัติงานของบัณฑิต ตลอดจนความพึงพอใจที่เกิดขึ้นของผู้ใช้บัณฑิต ซึ่งผู้ใช้บัณฑิตมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนี้อาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการมีความรู้ ความสามารถในการให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาทั้งด้านวิชาการ ปัญหาการเรียน และปัญหาส่วนตัวแก่นักศึกษาได้อย่างเหมาะสม

3.5 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ (15) คณาจารย์มีความเห็นว่า สภาพแวดล้อมทางกายภาพ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน หนังสือ/ตำรา/วารสาร/บทความ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศในห้องสมุด รวมถึงห้องคอมพิวเตอร์/self – access center/ห้องเรียน/ห้องสัมมนา/โต๊ะ เก้าอี้เรียน ยังมีจำนวนไม่เพียงพอ และมีความชำรุด ส่วนเวลาให้

บริการของห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ self – access center มีความเหมาะสม นอกจากนี้ ห้องทำงานสำหรับอาจารย์ และสถานที่สำหรับนักศึกษาทำงานหรือพักผ่อนนอกเวลาเรียนของภาควิชามีความเพียงพอ

ผู้บริหารคณะเห็นว่า สภาพแวดล้อมทางกายภาพ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ โดยรวมมีความเหมาะสม แต่ห้องคอมพิวเตอร์ และ Self – Access Center ยังไม่เพียงพอเมื่อเทียบกับจำนวนนักศึกษา สำหรับห้องทำงานของอาจารย์ยังไม่เพียงพอในบางภาควิชา เนื่องจากมีพื้นที่จำกัด นอกจากนี้ควรมีสถานที่สำหรับนักศึกษาทำงานหรือพักผ่อนนอกเวลาเรียนตามอาคารต่าง ๆ อย่างทั่วถึง

บัณฑิตและนักศึกษาปัจจุบันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ สอดคล้องกันว่า มีความเหมาะสม อยู่ในระดับปานกลาง โดยพบว่า สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน (เช่น คอมพิวเตอร์, อินเทอร์เน็ต, เครื่องเสียง, เครื่องฉาย ฯลฯ) หนังสือ/ตำรา/วารสาร/บทความ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศในห้องสมุด รวมทั้งห้องคอมพิวเตอร์/ Self – Access Center /ห้องเรียน/ห้องสัมมนา/โถง แก้วเรียน ควรมีให้เพียงพอกับความต้องการ

3.6 งบประมาณในการผลิตบัณฑิต (I6)
ผู้บริหารคณะเห็นว่า งบประมาณในการผลิตบัณฑิตมีความเหมาะสม ทั้งประเด็นของค่าธรรมเนียมการศึกษาที่มหาวิทยาลัยเรียกเก็บจากนักศึกษา การจัดสรรงบประมาณของคณะศึกษาศาสตร์ที่ให้แกภาควิชาเพื่อนำมาใช้ในการดำเนินการต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนภาควิชามีการจัดสรรงบประมาณที่ได้รับไปยังคณาจารย์ และนักศึกษาเพื่อเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนได้

บัณฑิตและนักศึกษาปัจจุบันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับงบประมาณในการผลิตบัณฑิตสอดคล้องกันทั้งประเด็นค่าธรรมเนียมการศึกษาที่มหาวิทยาลัยเรียกเก็บจากนักศึกษา ตลอดจนเห็นว่า ภาควิชามี

การจัดสรรงบประมาณมาให้นักศึกษาเพื่อเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน ซึ่งอาจเป็นได้ว่า นักศึกษาเห็นจากการที่ภาควิชาให้การสนับสนุนงบประมาณในการจัดโครงการทางวิชาการกับนักศึกษา ทั้งโครงการการสัมมนา โครงการอันเนื่องเนื่องจากการฝึกงาน ฯลฯ อย่างสม่ำเสมอ

ตอนที่ 4 การประเมินกระบวนการ Process (PC)

4.1 พฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของผู้สอน (PC1) บัณฑิตและนักศึกษาปัจจุบันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของผู้สอนว่า มีความเหมาะสมดี โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนของคณาจารย์ที่มุ่งเน้นการฝึกทักษะฝึกประสบการณ์วิชาชีพทางจิตวิทยา ฝึกทักษะการจัดโครงการสัมมนาทางวิชาการ ให้ความรู้ด้านระเบียบวิธีวิจัย/สถิติ และให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดทางจิตวิทยาโดยรวม ซึ่งรายวิชาในลักษณะฝึกทักษะประสบการณ์เช่นนี้จะประกอบประกอบอาชีพต่อไป ตลอดจนบัณฑิตและนักศึกษาต่างเห็นว่า คณาจารย์ยังส่งเสริมทักษะทางสังคม ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและผู้อื่นด้วย แต่ควรเพิ่มการนำนักศึกษาไปดูงาน ศึกษาสถานนอกสถานที่ หรือเชิญวิทยากร ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกมาให้ความรู้ ให้มากขึ้น

4.2 พฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน (PC2) บัณฑิตและนักศึกษาปัจจุบันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนว่า มีความเหมาะสมดี อาจเป็นเพราะบัณฑิตและนักศึกษาปัจจุบันต่างได้รับการฝึกทักษะประสบการณ์อันเป็นประโยชน์ทั้งทางวิชาการและทางสังคม จึงมีโอกาสรับรู้ เพิ่มพูนศักยภาพและประสบการณ์ตรงในการทำงานทางจิตวิทยา ตลอดจนได้รับการสนับสนุน ให้กำลังใจ ช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ จากผู้สอน/อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นอย่างดี

4.3 การฝึกประสบการณ์วิชาชีพทางจิตวิทยา (PC3) ผู้บริหารสถานฝึกงาน/ผู้ดูแลนักศึกษาเห็นว่า

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพทางจิตวิทยามีความเหมาะสม ทั้งภาระงานที่กำหนด ระยะเวลา วิธีการประเมินผล และการจัดระบบการนิเทศที่ให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลร่วมกับอาจารย์นิเทศก์ อาจเนื่องด้วยภาระงานที่ภาควิชากำหนดให้นักศึกษามีความชัดเจน โดยมุ่งให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากสถานการณ์จริงเป็นหลัก และให้นำความรู้ที่เรียนมาปรับใช้ ส่วนระยะเวลาของการฝึกประสบการณ์มีความเหมาะสม เนื่องจากการฝึกงานในระยะเวลา 1 ภาคการศึกษา ทำให้นักศึกษาสามารถเข้าใจรายละเอียดของเนื้อหาในหน่วยฝึกงานได้ สำหรับวิธีการประเมินผลการฝึกประสบการณ์มีความเหมาะสมดี เนื่องจากผู้ดูแลนักศึกษาและอาจารย์นิเทศก์มีโอกาสประเมินนักศึกษาเป็นระยะ ๆ จึงทำให้ทราบความก้าวหน้าในการฝึกงาน และการร่วมกันประเมินผล จะทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการฝึกงานของนักศึกษาอย่างชัดเจน

บัณฑิตและนักศึกษปัจจุบันมีความเห็นสอดคล้องกันว่า การฝึกประสบการณ์วิชาชีพทางจิตวิทยาที่ภาควิชากำหนดขึ้น มีความเหมาะสมดีแล้ว แต่อาจพิจารณาประเด็นความสะดวกในการเดินทางไป/กลับ ในแต่ละหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้มากขึ้น

4.4 การจัดการเรียนการสอน (PC4) บัณฑิตและนักศึกษปัจจุบันมีความเห็นสอดคล้องกันว่า การจัดการเรียนการสอน การจัดแผนการเรียนและการกำหนดจำนวนหน่วยกิตในแต่ละภาคการศึกษามีความเหมาะสมดี

4.5 การให้บริการและการสนับสนุน (PC5) บัณฑิตและนักศึกษปัจจุบันมีความเห็นสอดคล้องกันว่า การให้บริการของเจ้าหน้าที่ภาควิชาในการประสานงานและให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการติดต่อในด้านการเรียนมีความเหมาะสมดี ตลอดจนการให้บริการของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในคณะศึกษาศาสตร์ และการให้บริการของบรรณารักษ์ห้องสมุด มีความเหมาะสม

4.6 การบริหารหลักสูตร (PC6) คณาจารย์และผู้บริหารคณะเห็นว่า การบริหารหลักสูตรมีความเหมาะสม ทั้งในประเด็นการวางแผนและการดำเนินการเปิดหลักสูตรแต่ละระดับ รูปแบบ ลักษณะการบริหารหลักสูตรให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ตลอดจนรูปแบบหรือวิธีการประเมินหลักสูตร เพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงหรือพัฒนาหลักสูตร

คณาจารย์มีความเห็นเกี่ยวกับการวางแผนและดำเนินการเปิดหลักสูตรแต่ละระดับว่า ควรมีการศึกษารายละเอียดของหลักสูตรที่จะเปิดให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ อาจทำการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตรทั้งจากหลักสูตรในประเทศและต่างประเทศ รวมถึงขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญทางหลักสูตรของสาขาวิชาจิตวิทยา ซึ่งการเปิดหลักสูตรต้องเป็นไปตามเกณฑ์ของ สกอ. ส่วนการบริหารหลักสูตรให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น เป็นลักษณะของการตั้งประธาน/กรรมการประจำหลักสูตร เพื่อขับเคลื่อนให้การดำเนินการของหลักสูตรเป็นไปอย่างมีระบบ มีการวางแผนตรวจสอบ ให้การปฏิบัติงานเกิดประสิทธิภาพสูงสุด สำหรับวิธีการประเมินหลักสูตรจะเป็นในลักษณะของการตั้งกรรมการ เชิญผู้ทรงคุณวุฒิมาร่วมกันวิพากษ์ในประเด็นต่าง ๆ ของหลักสูตร รวมถึงพิจารณาจากภาวะการมีงานทำของบัณฑิต หรือสาขาวิชาที่บัณฑิตทำการศึกษาต่อ ประกอบกับนำข้อมูลที่ได้จากผู้ใช้บัณฑิตมาร่วมพิจารณาด้วย เพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงหรือพัฒนาหลักสูตรต่อไป

ผู้บริหารคณะเห็นว่า การดำเนินการเปิดหลักสูตรแต่ละระดับต้องคำนึงถึงความต้องการและทิศทางการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคม โดยเฉพาะการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งทำให้ทุกฝ่ายต้องเตรียมพร้อม ประกอบกับให้พิจารณานโยบายของคณะวิชาและมหาวิทยาลัยที่มุ่งส่งเสริมการเปิดหลักสูตรที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน ผลิตบัณฑิตได้อย่างมีคุณภาพด้วย ทั้งนี้ หากภาควิชามีความพร้อมควรพิจารณาเปิดหลักสูตรในระดับบัณฑิตศึกษา

(หลักสูตรปริญญาเอก) และให้เป็นไปตามเกณฑ์ของ สกอ. สำหรับรูปแบบการบริหารหลักสูตรเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น ทางคณะได้ดำเนินการชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับเกณฑ์ที่จำเป็นต่าง ๆ เพื่อให้มีแนวปฏิบัติเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ตลอดจนมีการประเมินหลักสูตรเมื่อครบรอบ 5 ปี ซึ่งในการประเมินหลักสูตรจะมีการตั้งกรรมการเพื่อดำเนินการให้ได้มาซึ่งข้อมูลการปรับปรุง/พัฒนาหลักสูตร ซึ่งอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรจะได้นำข้อมูลไปพิจารณาปรับปรุง/พัฒนาในรายละเอียดต่าง ๆ ต่อไป

4.7 การประกันคุณภาพ (PC7) คณะกรรมการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรได้ดำเนินการจัดทำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา (หลักสูตรใหม่) ฉบับปี พ.ศ. 2547 โดยปฏิบัติตามเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษา

ตอนที่ 5 การประเมินผลผลิต Product (PD)

5.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา (PD1) เมื่อพิจารณาจากเอกสารและผลการประเมินเกี่ยวกับภาวะการมีงานทำของบัณฑิต/การได้ประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องหรือได้ใช้ความรู้ทางจิตวิทยาตามที่ศึกษามาในหลักสูตร พบว่า บัณฑิตสาขาวิชาจิตวิทยาที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2552 และ 2553 จำนวน 74 คน ได้มีงานทำ จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 97.30 ซึ่งลักษณะงานที่บัณฑิตทำในปัจจุบันเกี่ยวข้องกับความรู้ทางจิตวิทยาโดยตรง จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 79.73 และลักษณะงานที่บัณฑิตทำในปัจจุบันเกี่ยวข้องกับความรู้ทางจิตวิทยาบ้างตามสมควร จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 17.57 จากข้อมูลข้างต้น เห็นได้ว่า หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา เป็นหลักสูตรที่มีคุณภาพสามารถผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถและมีคุณภาพเข้าทำงานในภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนได้เป็นจำนวนมาก ตลอดจนบัณฑิตสามารถนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการ

ประกอบอาชีพ การศึกษาต่อ และการดำเนินชีวิตได้เป็นอย่างดี

5.2 ร้อยละของนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาที่กำหนดในหลักสูตร (PD2) เมื่อพิจารณาเอกสาร/หลักฐานที่แสดงร้อยละของนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาที่กำหนดในหลักสูตรพบว่า นักศึกษาสาขาวิชาจิตวิทยาสำเร็จการศึกษาได้ตามระยะเวลาที่กำหนดในหลักสูตรคือ 4 ปีการศึกษา อย่างครบถ้วน คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนนักศึกษาที่เข้าศึกษาตามแต่ละปีการศึกษา

5.3 คุณลักษณะของบัณฑิต (PD3) ผู้ใช้บัณฑิตเห็นว่า คุณลักษณะของบัณฑิตทั้งในด้านการปฏิบัติงานทั่วไป และด้านการปฏิบัติงานโดยการใช้องค์ความรู้ทางด้านจิตวิทยา มีความเหมาะสมดี อาจเนื่องจากการจัดการเรียนการสอนของภาควิชาที่เน้นความสามารถให้เกิดกับผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งด้านวิชาการ การฝึกฝนทักษะ ส่งเสริมความคิด ให้สามารถใช้หลักการทางจิตวิทยาในการปฏิบัติงาน ตลอดจนปลูกฝังให้เป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีทักษะทางการสื่อสาร ฯลฯ ซึ่งสิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนในขณะประกอบอาชีพ

ตอนที่ 6 การประเมินผลกระทบ Impact (IP)

6.1 ผลการปฏิบัติงานของบัณฑิต (IP1) ผู้ใช้บัณฑิตเห็นว่า ผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตนั้น มีสัมฤทธิ์ผลและมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนี้ ผู้ใช้บัณฑิตมีความเห็นว่า บัณฑิตสาขาวิชาจิตวิทยาควรมีคุณลักษณะเด่นเป็นพิเศษในการบูรณาการความรู้ทางจิตวิทยาไปใช้ตามบริบทของหน่วยงานได้

6.2 ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิต (IP2) ผู้ใช้บัณฑิตส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อบัณฑิตสาขาวิชาจิตวิทยาในระดับมากที่สุด อาจเนื่องด้วย บัณฑิตมีคุณลักษณะที่เหมาะสมทั้งด้านการปฏิบัติงานทั่วไป และด้านการปฏิบัติงานโดยการใช้องค์ความรู้ทางด้านจิตวิทยา

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation-C) ทั้งแผนการดำเนินงานของภาควิชา จุดอ่อน/จุดแข็งของภาควิชา นั้น ผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากภาควิชา มีการจัดทำแผนการดำเนินงานของภาคตามยุทธศาสตร์ของคณะ ที่ได้กำหนดไว้ในแผนรวมทุก ๆ 4 ปี ซึ่งก็ จะมีความสอดคล้องกับแผนการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย ภาควิชา มีการจัดประชุมปฏิบัติการ เพื่อทบทวน ปรับปรุงแผนการดำเนินการในทุก ๆ ปีการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องเหมาะสมกับกระแสโลกและสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ ภาควิชา ยังพยายามหาทางเพิ่มหรือเสริมจุดแข็งของภาควิชา ที่มีอยู่ให้โดดเด่นมากยิ่งขึ้น

2. จากการประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation-I) ทั้งในส่วนของวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตร คุณสมบัติของผู้เรียน/การสอบคัดเลือก คุณสมบัติของคณาจารย์ที่สอน/อาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ตลอดจนงบประมาณในการผลิตบัณฑิต ซึ่งผลการประเมินอยู่ในระดับมากนั้น ทั้งนี้เนื่องจากภาควิชา ได้นำผลการประกันคุณภาพการศึกษาของภาควิชา ทั้งการประเมินภายในและการประเมินภายนอก การประเมินคุณภาพอาจารย์ผู้สอนจากการประเมินโดยตรงของนักศึกษาที่เรียนด้วย ตลอดจนผลจากการประเมินเกี่ยวกับการใช้สิ่งอำนวยความสะดวกที่นักศึกษาให้ข้อมูลในแบบสอบถาม ภาควิชา ได้นำข้อมูลเหล่านั้นมาจัดประชุมและใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาปรับปรุง แก้ไข

3. จากการประเมินกระบวนการ (Process Evaluation-PC) ทั้งในส่วนของพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอนของผู้สอน พฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน การฝึกประสบการณ์วิชาชีพทางจิตวิทยา การจัดการเรียนการสอน การให้บริการและการสนับสนุน

การบริหารหลักสูตร และการประกันคุณภาพ ผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากมหาวิทยาลัย จะมีระเบียบของการประเมินอาจารย์ผู้สอนที่นักศึกษาที่เรียนในรายวิชานั้น ๆ ต้องประเมินการสอนของอาจารย์ และตัวอาจารย์ผู้สอนเองก็จะต้องนำผลการประเมินการสอนจากนักศึกษาที่ได้ประเมินแล้วมานำเสนอไว้ในการจัดทำ มคอ.5 และ มคอ. 6 และต้องนำเสนอแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการสอนในทุกภาคเรียน และการพิจารณาการเลื่อนขั้นเงินเดือนนั้น ทางคณะ ก็กำหนดให้มี KPI ที่ชี้วัดถึงผลการประเมินการสอนของผู้เรียนไว้อย่างชัดเจน ทั้งในระบบประกันคุณภาพที่ผลการประเมินการจัดการเรียนการสอนจากนักศึกษาต้องไม่ต่ำกว่า 3.5 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน จึงส่งผลให้คณาจารย์ทุกคนต้องมีการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation-PD) ทั้งในส่วนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา ร้อยละของนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาที่กำหนดในหลักสูตร คุณลักษณะบัณฑิต ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากภาควิชา มีจุดแข็งในด้านหลักสูตรที่เน้นทั้งการเรียนการสอนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยนักศึกษาชั้นปีที่ 4 จะได้เรียนใน 3 รายวิชาที่ต้องลงมือปฏิบัติงานจริงในภาคสนาม ได้แก่ สัมมนาทางจิตวิทยา การวิจัยรายบุคคล และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพทางจิตวิทยา เป็นการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาคอยเป็นผู้ควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด ทำให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ตรง และมีโอกาสปฏิบัติการจริงในสถานฝึกประสบการณ์ทางจิตวิทยา ได้แก่ โรงเรียน โรงพยาบาลทางจิตเวช งานในส่วนของเด็กและเยาวชนของกระทรวงยุติธรรม งานเกี่ยวกับเด็กพิเศษ เป็นต้น และจากการมีระบบติดตามนิเทศ และให้การปรึกษา จึงช่วยให้นักศึกษาสามารถบรรลุเป้าหมายของการเรียนได้สำเร็จตามระยะเวลาของหลักสูตรที่กำหนดไว้

5. การประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation -IP) ทั้งในส่วนการปฏิบัติงานของบัณฑิต และความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิต ผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ด้วยกระบวนการจัดการเรียนการสอนของภาควิชาที่เน้นการเรียนรู้ทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติอย่างเข้มข้น ประกอบกับภาควิชา มีโครงสร้างหลักสูตรที่เปิดกว้างในการจัดรายวิชาแขนงต่าง ๆ ทางจิตวิทยาไว้อย่างหลากหลาย ได้แก่ จิตวิทยาพัฒนาการ จิตวิทยาการศึกษา จิตวิทยาสังคม จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ จิตวิทยาการให้คำปรึกษา จิตวิทยาคลินิก เป็นต้น ดังนั้นผู้เรียนจึงมีพื้นความรู้ทางจิตวิทยาที่หลากหลายสาขา และการที่นักศึกษาได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติการจริงในชั้นปีสุดท้าย ยิ่งทำให้นักศึกษามีองค์ความรู้ ประสบการณ์ตรง ตลอดจนการปรับตัวได้เป็นอย่างดี เป็นเสมือนการเตรียมตัวก่อนเข้าสู่โลกอาชีพจริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยในด้านการประเมินสภาวะแวดล้อม พบว่า แผนการดำเนินงานของภาควิชา มีความเหมาะสมดี นอกจากนี้ ภาควิชามีจุดแข็งหลายประการคือ ชื่อเสียงของภาควิชาเป็นที่รู้จักและยอมรับของสังคมภายนอก คณาจารย์ของภาควิชามีความแม่นยำในศาสตร์ด้านจิตวิทยา มีการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการค้นคว้าทำวิจัยรายบุคคล มีการฝึกประสบการณ์ทางวิชาชีพจิตวิทยาตลอด 1 ภาคการศึกษา สำหรับนักศึกษาชั้นปีสุดท้าย และมีกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่มุ่งสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักศึกษา รุ่นพี่ ศิษย์เก่า และคณาจารย์เป็นอย่างดีตลอดมา

2. จากผลการวิจัยในด้านการประเมินปัจจัยนำเข้า พบว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความเหมาะสมดี ส่วนโครงสร้างและเนื้อหาสาระของหลักสูตรในปัจจุบันควรดำเนินการในลักษณะที่ไม่มี

การระบุสาขาย่อยทางจิตวิทยา หากมีการแยกสาขาย่อยอาจกระทบในส่วนของอัตรากำลังของอาจารย์ผู้สอนที่มีอยู่อย่างจำกัดและอาจส่งผลกระทบต่อการจัดหาอาจารย์มาประจำหลักสูตรได้ นอกจากนี้ ควรมีการปรับคำอธิบายรายวิชาให้ทันสมัยสอดคล้องกับทิศทางการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน และควรเพิ่มรายวิชาที่เกี่ยวกับการฝึกงานทางจิตวิทยาเบื้องต้น เพื่อเป็นการฝึกให้นักศึกษาชั้นปีที่ 3 เกิดความพร้อมก่อนการฝึกงานจริงในชั้นปีสุดท้าย ส่วนคุณสมบัติของผู้เรียน/การสอบคัดเลือกที่มีการเปิดรับนักศึกษาในหลายโครงการ ตลอดจนการสอบคัดเลือกที่มีทั้งการสอบข้อเขียนและสอบสัมภาษณ์ตามที่ภาควิชาปฏิบัติอยู่นั้นมีความเหมาะสมดี ส่วนคุณสมบัติของคณาจารย์ที่สอน/อาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการมีความเหมาะสมดี ส่วนสภาพแวดล้อมทางกายภาพ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ทางคณะควรมีการจัดซื้อและอุปกรณ์ทางการศึกษาให้เพียงพอกับความต้องการจัดพื้นที่สำหรับทำงานหรือพักผ่อนนอกเวลาเรียนอย่างทั่วถึง สำหรับงบประมาณในการผลิตบัณฑิตตามที่ เป็นอยู่ในปัจจุบันมีความเหมาะสม

3. จากผลการวิจัยในด้านการประเมินกระบวนการ พบว่า พฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของผู้สอนโดยภาพรวมมีความเหมาะสม แต่ควรมีการนำนักศึกษาไปดูงานนอกสถานที่หรือเชิญวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้มากขึ้น ส่วนพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน การฝึกประสบการณ์วิชาชีพทางจิตวิทยา การจัดการเรียนการสอน การให้บริการและการสนับสนุน การบริหารหลักสูตร และการประกันคุณภาพของหลักสูตร ตามที่ปฏิบัติอยู่ในปัจจุบันมีความเหมาะสมดีและในประเด็นเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพทางจิตวิทยา โดยการจัดให้มีระบบการนิเทศที่หน่วยฝึกประสบการณ์สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลร่วมกับอาจารย์นิเทศก็นั้นมีความเหมาะสมดีและควรถือเป็นแนวปฏิบัติที่สำคัญ

4. จากผลการวิจัยในด้านการประเมินผลผลิต พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา มีประสิทธิภาพดี พิจารณาจากภาวะการมีงานทำของบัณฑิต/การได้ประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องหรือได้ใช้ความรู้ทางจิตวิทยาตามที่ศึกษามาในหลักสูตร นอกจากนี้ นักศึกษาสาขาวิชาจิตวิทยาสำเร็จการศึกษาได้ตามระยะเวลาที่กำหนดในหลักสูตรคือ 4 ปี การศึกษา อย่างครบถ้วน

5. จากผลการวิจัยในด้านการประเมินผลกระทบ พบว่า ผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตมีสัมฤทธิ์ผลและมีประสิทธิภาพดีมาก โดยบัณฑิตสาขาวิชาจิตวิทยามีคุณลักษณะเด่นเป็นพิเศษในด้านการคิดวิเคราะห์และมีความสามารถในการบูรณาการความรู้ทางจิตวิทยาไปใช้ตามบริบทของหน่วยงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการทบทวนครั้งต่อไป

สำหรับการจัดประเมินผลหลักสูตรในรอบต่อไป คณะผู้วิจัยเสนอว่า ข้อมูลที่ได้จากการสอบถามบัณฑิตและนักศึกษาปัจจุบัน นอกจากจะทำการเก็บข้อมูลในลักษณะที่เป็นแบบสอบถามแล้ว อาจใช้การสัมภาษณ์ประกอบด้วย เพื่อให้เกิดความเข้าใจชัดเจนในประเด็นต่าง ๆ มากขึ้น ซึ่งส่งผลให้การประเมินหลักสูตรเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

เอกสารอ้างอิง

- คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. (2547). **หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา**. เอกสารโรเนียวเย็บเล่ม.
- ทีศนา แชมมณี. (2544). **รวมบทความทางการประเมินโครงการ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัมร บัวศรี. (2542). **ทฤษฎีหลักสูตร การออกแบบและพัฒนา**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พัฒนาศึกษา.
- บุญเลี้ยง ทูมทอง. (2554). **การพัฒนาหลักสูตร**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย. (2545). **เกณฑ์คุณภาพการศึกษา เพื่อการดำเนินงานที่เป็นเลิศ 2545**. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.
- Best, J. W. (1981). *Research in Education*. New Jersey: Prentice Hall inc.
- Stufflebeam, D. L., et al. (1971). *Educational Evaluation and Decision Making*. Itasca, Illinois: Peacock Publisher.